

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان و ادبیات عرب
گروه زبان و ادبیات عرب

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عرب

"رسالة الماجستير في الأدب العربي"

(دراسة بيانية لمعاني مرثية سقوط بغداد للشاعر سعدي الشيرازي)

استاد راهنما :
دکتر فیروز حریرچی

استاد مشاور :
دکتر علیرضا میرزا محمد

پژوهشگر :

زهرا حکیم زاده

شهریور 1389 ه.ش

()

چکیده :

یکی از چهره های درخشان فرهنگ و ادب ایران ، شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی است. وی اگر چه شاعری فارسی گو بوده ، اما اشعاری نیز به عربی سروده که در کلیات آثار او موجود است. علاوه بر این در اشعار فارسی جمله های عربی به صورت تضمین و اقتباس، فراوان است. ترکیبات و کلمات عربی در همه اشعار فارسی به فراوانی دیده می شود که نه تنها موجب ناخوشایندی نیست ، بلکه لطف کلام شیرین سعدی را مضاعف کرده است.

درباره این موضوع که سعدی از ادبیات عربی بهره فراوان داشته و اشعاری به زبان عربی سروده است، کسی تردید روا نداشته. او همچنان که در سخن پارسی استاد مسلم، در سرودن شعر عربی نیز دارای مهارت است.

این امر در قصیده رائیه اش درباره ویرانی بغداد به دست مغولان بیشتر تجلی شده که بیانگر ارزش فراوان این مجموعه می باشد. اما تا به حال کسی به شرح و بررسی این مرثیه پرداخته ، بنابر این در این رساله به بیان معانی و شرح ابیات قصیده پرداختیم، تا در دسترس دوستداران سعدی و أهل ادب قرار گیرد.

این رساله که تحت عنوان « می باشد طی

دو فصل بررسی شده و تحلیلی از قصیده رائیه سعدی و ذکر آثار او به عمل آمده است.

ابتدا مقدمه ای به عنوان کلیات تحقیق ایراد شده که شامل (طرح مسئله، ضرورت و اهمیت آن، اهداف تحقیق، شیوه تحقیق، و نتیجه گیری) است، فصل اول شامل زندگی نامه سعدی و آثار او، مهمترین شعرای معاصر سعدی و تأثیر زبان عربی و قرآن و حدیث بر آثارش ، به بخصوص بر قصیده مرثیه بغداد می باشد . فصل دوم که بلندترین و مهمترین بخش این

در پایان به نتیجه گیری و فهرست مطالب پایان نامه پرداخته شده است.

پس از خواندن مرثیه بغداد و درک مفاهیم و مضامین آن، با دقت نظر، به حجم تأثیر قرآن و حدیث بر این قصیده می رسیم و نتیجه می گیریم که سعدی ادبیات عربی را به خوبی دریافته و با دریافت عمیق از مضامین شعر عرب و با تسلط بر قرآن و حدیث و دیوان های شعر در همه دوره ها، استاد سخن بوده است.

سعدی در کار سرودن شعر و نویسندگی یک هنرمند است و در معارف گوناگون خود بیش از هر چیز تحت تأثیر فرهنگ غنی اسلامی بوده که از راه زبان و ادبیات عربی بر صفحه پذیرای ذهن او نقش بسته و با سرشت متعالی و هنر پذیرش درآمیخته است.

امید است این پژوهشها موجب استفاده بیشتر از معارف سعدی شده و انسانها بتوانند با بهره گیری از آن، زندگی خویش را به سوی کمال سوق دهند.

.

:

.....

1	
2	
2	-
2	-
3	-
4	-
5	-1
6	-1-1
6	-1-1-1
7	-2-1-1
10	-3-1-1
12	-4-1-1
16	-2-1
22	-1-2-1
26	-3-1
26	-1-3-1
31	-2
32	-1-2
141	-2-2
143	-1-2-2
145	
145	-
147	-

(Abstract)

⋮

...

...

"

"

.

"

"

.

.

.

⋮

“ ”

⋮

"

()

1"

" "

:

(•)

" "

" "

:

الفصل الأول

:

.¹()

: -1-1-1

17

580

.² 691

690

"

"

"

"

. 592

.³

624

606

.668		1
.27 ()		2
.670		3

539

632

632

654

623

1

: -2-1-1

654

690

² 655

" " " "

.22-16

" " 1
.28 () 2

1" "

656

" "

.

.

.

.

.

. 656

.

658

. 668

.

.

.

)

(683

734 – 726

()

2

.(670 – 667)

(680

663

.(676

)

.883 ()

.878

1

2

1" " " " " " " "

" " " " " "

1006

1072

931

910

979 977

1119 ()
() " "

1197
900

: -3-1-1

3 2

.883 () 1
2

200000 459
() .(19959) .

.211 () .
(1234) 631

"

"

"

"

(672 - 604)

" "

2

- ...)³

(582 - 500)

:

(587

(598 - 562)

- ...)

"

"

:

(617

. 617

(672 - 577)⁴

...

(769-685)

15000

-4-1-1

:

1"

2

3"

"

4

. 105

.964 ()

. 31 - 29

.961 ()

1
2
3
4

